

BALTIJOS REGIONO VALSTYBIŲ JŪROS ERDVIŲ REGLAMENTAVIMO TEISINIAI YPATUMAI

Indrė Isokaitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedros doktorantė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 79
El. paštas: indre.isokaite@gmail.com

Šiame straipsnyje apžvelgiama Baltijos jūros valstybių jūros erdvių reglamentavimo nacionalinėje teisėje pobūdis ir teisiniai ypatumai ir šiame kontekste vertinamas jūros erdvių reglamentavimas Lietuvos teisės aktuose.

The Article provides a review of the nature and legal characteristics of the regulation of maritime zones in the national law of the Baltic Sea States; in this context the legal regulation of maritime zones in Lithuanian legislation is being assessed.

Įvadas

Jūros erdvių teisinį režimą ir įvairius jūrų ir vandenynų naudojimo aspektus reglamentuoja universalī visuotinė 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija (toliau – Jūrų teisės konvencija, Konvencija) [1], kuria tiesiogiai remiasi arba su ja vienaip ar kitaip susijusios beveik visos tarptautinės sutartys jūrų teisės klausimais. Prisijungimas prie šios konvencijos koregavo ir valstybių dalyvių nacionalinius teisės aktus¹. Visuotinai reglamentuodama jūros erdvių režimą, numatydama tarptautines pastangas, išsipareigojimus ir veiksmus, Konvencija taip pat numato regioninio bendradarbiavimo galimybes ir valstybėms deleguotas funkcijas nacionaliniu lygmeniu. Regioninio bendradarbia-

vimo poreikis stiprus ypač tada, kai regiono valstybės yra uždaros ar pusiau uždaros jūros (o tokia yra ir Baltijos jūra) pakrantės valstybės, nes universalaus reglamentavimo nepakanka tinkamai spręsti konkretaus regiono specifines problemas.

Preziumuojant Baltijos jūros ir regiono aplinkybių nulemtą Baltijos jūros valstybių interesų, problemų bendrumą ir galimus jūros erdvių reglamentavimo panašumus, šiame straipsnyje pasirinkta būtent Baltijos jūros pakrantės valstybių nacionalinio reglamentavimo praktika, kaip kontekstas vertinti Lietuvos jūros erdves reglamentuojančius teisės aktus. Taigi siekiama bendrais bruožais aptarti pagrindinius Baltijos jūros pakrantės valstybių – Danijos, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Rusijos, Suomijos, Švedijos ir Vokietijos – nacionalinės teisės aktus, reglamentuojančius jūros erdvių

¹ Jūrų teisės konvencijos dalyvės yra visos Baltijos jūros pakrantės valstybės.

teisinių režimą ir susijusius jūrų teisės klausimus, turint tikslą išskirti būdingiausias reglamentavimo ypatumus ir pagrindines tendencijas ir šiame kontekste įvertinti jūros erdvių reglamentavimą Lietuvoje.

Prieš tai nurodytu tikslu ir aspektais šis straipsnis yra naujas ir originalus mokslinis tyrimas. Kita vertus, ši plati tema nėra visiškai nauja tuo požiūriu, kad apie tam tikrų valstybių jūros erdves ir (ar) atskirus jūrų teisės klausimus reglamentuojančius teisės aktus jau rašyta daugiausia užsienio autorių (pvz., Baltijos jūros regiono klausimus ir Baltijos jūros valstybių nacionalinius teisės aktus savo darbuose nemažai nagrinėja dr. Malgosia Fritzmaurice), o Lietuvoje panašiomis temomis rengta magistrų darbų, iš dalies šio straipsnio temos klausimai nagrinėti kai kurių Lietuvos mokslininkų (pvz., prof. dr. S. Katuokos vadovėlyje „Tarptautinė jūrų teisė“). Šis straipsnis taip pat susijęs su jau skelbta autorės publikacija „Lietuvos, kaip pakrantės valstybės, teisių ir pareigų įgyvendinimo problemos“, kurioje nagrinėti Lietuvos teisės aktai jūros erdvių teisinio režimo klausimais, tačiau skirtingais nei čia aspektais.

Pabrėžtina, kad straipsnyje jokių būdu nesiekama išsamiai aptarti nei visų Baltijos jūros pakrantės valstybių visų jų jūros erdvių teisinio režimo klausimais priimtų teisės aktų, nei kurių nors jūros erdvių režimo sričių, pvz., navigacijos, gyvųjų ir negyvųjų išteklių, mokslinių jūros tyrimų ir kitų, reglamentavimo. Taip pat nesiekama atlikti minėtų įstatymų ar atskirų jūros erdvių režimo klausimų reglamentavimo Baltijos jūros valstybėse lyginamosios analizės.

Ši mokslinė analizė remiasi daugiausiai aprašomuoju, lyginamuoju, analizės,

taip pat istoriniu, teleologiniu (įstatmų leidėjo ketinimo), loginiu ir kitais mokslinio tyrimo metodais.

Naudotų šaltinių pagrindą sudaro pagrindiniai visų Baltijos jūros pakrantės valstybių įstatymai, reglamentuojantys jūros erdvių teisinį režimą², daugiausia dėmesio skiriant Lietuvos įstatymams ir kitiems teisės aktams (įskaitant ir įstatymų aiškinamuosius raštus). Straipsnyje taip pat remiamasi specialiąja literatūra anglų kalba, kurioje nagrinėjami jūros erdvių reglamentavimo atskirose valstybėse klausimai (tai – daugiausia konkrečios jūros erdvių režimo srities, pavyzdžiui, laivybos ar jūros aplinkos apsaugos, reglamentavimo Baltijos jūros regiono valstybėse studijos ar apžvalgos).

Baltijos jūra: reikšmingos teisinės sąvokos

Visas Baltijos jūros pakrantės valstybes vienija jų pakrantės skalaujanti Baltijos jūra ir tie patys su ja susiję spęstiniai klausimai, visoms kelia nerimą tos pačios kylančios problemos, grėsmės ir iššūkiai, į kurias jos visos privalo reaguoti ir bendradarbiaudamos, ir kiekviena atskirai. Baltijos jūra, nulemdama jos pakrantės valstybių geografinę padėtį, pakrantės konfigūraciją ir kitus ypatumus, turi įtakos ir jūros er-

² Straipsnyje daugiausia remiamasi Jungtinių Tautų padalinio vandenynų reikalams ir jūrų teisei (*United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea*) interneto svetainėje skelbiamais ir atnaujinamais valstybių deponuotais jų jūros erdves reglamentuojančiais pagrindiniais teisės aktais (vertimais į anglų k.) [47], nes kitokiu būdu tokių nacionalinių įstatymų vertimai į pagrindines užsienio kalbas ne visada prieinami. Vis dėlto pabrėžtina, kad šiame straipsnyje nurodomi valstybių teisės aktai gali ne visada apimti visus naujausius jų pakeitimus.

dvių režimo reglamentavimui jose, nes gali pareikalauti didesnio dėmesio konkrečiai jūros erdvių režimo ir naudojimo sričiai, specifinio kurio nors klausimo sprendimo ar kitaip pakoreguoti nacionalinio reglamentavimo kryptis.

Baltijos jūra – Atlanto vandenyno baseino jūra Europos šiaurės rytuose. Baltijos jūrą su Šiaurės jūra jungia Danijos sąsiauriai – Mažasis Beltas, Didysis Beltas ir Zundas, per Kategatą ir Skageraką ji susijungia su Šiaurės jūra. Baltijos jūra yra labai sekli. Jūros susiformavimo istorija nulėmė unikalų dabartinės Baltijos jūros pobūdį, išskirtinius hidrografinius ir ekologinius jos bruožus. Jūros ypatybės lėmė labai lėtas vandens atsinaujinimas dėl jungčių su Šiaurės jūra siaurumo, dėl įlankų dydžio, gylio ir kitų kintamų sąlygų skirtingose jūros dalyse bei klimato, kuriam būdingas didelis temperatūrų skirtumas vasarą ir ilgą šaltą žiemą [45, p. 2].

Šie vos keli pagrindiniai pateikti faktai apie Baltijos jūrą suponuoja keletą teisinių klausimų, svarbių šios jūros pakrantės valstybėms: Baltijos jūros kontinentinio šelfo specifika, pusiau uždaros jūros statuso įtaka jūros erdvių teisiniam režimui, regiono apibūdinimas ir regioninio bendradarbiavimo ypatumai.

Baltijos jūros kontinentinio šelfo klausimas nevienodai vertinamas geologų ir teisininkų. Geologiniu požiūriu Baltijos jūra sudaro vieną besitęsiantį kontinentinį šelfą, jūra sekli ir joje nėra staigaus nuolydžio, todėl kalbėti apie atskirą Baltijos valstybių kontinentinį šelfą šiuo aspektu gali būti sudėtinga.

Uždaros (pusiau uždaros) jūros sąvoka teisės literatūroje keldavo diskusijų. Šian-

dien Jūrų teisės konvencija aiškiai apibrėžia, kad „uždara ar pusiau uždara jūra“ – tai įlanka, baseinas ar jūra, kuriuos supa dvi ar daugiau valstybių ir kurie jungiasi su kita jūra ar vandenynu siauru išėjimu arba kuriuos visiškai ar iš esmės sudaro dviejų ar daugiau valstybių teritorinės jūros ir išskirtinės ekonominės zonos (122 straipsnis). Anksčiau klausimas, ar pusiau uždaros jūros statusas lemia specialų teisinį režimą, likdavo atviras, dabar dažniau manoma, kad jūros geografinis apibūdinimas neturi poveikio jos teisiniam režimui [45, p.10]. Reikėtų sutikti, kad iš tiesų, nors tarp uždarų ar pusiau uždarų jūrų pakrantės valstybių egzistuoja didesnis interesų bendrumas, tačiau vien buvimas tokios jūros pakrantės valstybėmis pats savaime nesuteikia pagrindo nustatyti specialius režimus ar ribojimus, tačiau netiesiogiai nulemia reglamentavimo specifiką per problemas, kurias tokios jūros sukelia, klausimus, kuriuos priverčia spręsti, kartu pareikalaudamos glaudesnio bendradarbiavimo. Tad neuostabu, kad uždarų ar pusiau uždarų jūrų pakrantės valstybių santykį apibūdinantys pagrindiniai žodžiai, atrodo, yra bendradarbiavimas ir susiderinimas [45, p.13].

Apibrėžti regioną kelia sunkumų istorinių, ekonominių, kultūrinių ar fizinių požymių trūkumas [45, p. 7]. Apskritai regionai gali turėti geografinę arba negeografinę prigimtį (pvz., politinę ar ekonominę ir pan.). Kita vartojama sąvoka „jūrų skirstymas regionais (rajonais)“ (angl. *regionalism*) reiškia vandenynų ir jų išteklių valdymą regioniniu lygmeniu. Regiono sąvoka atsiranda, kai nei vienašalis, nei globalus požiūris neatrodo praktiškas; ir valstybių skaičius yra nesvarbus [45, p.7].

Paminėtina, kad reikšmingiausias Baltijos jūros regiono valstybių bendradarbiavimo sritis yra aplinkos apsauga ir gyvųjų išteklių valdymas, o pagrindinė Baltijos jūros valstybių bendradarbiavimo organizacija yra Helsinkio komisija³. Ji formuoja Baltijos jūros regiono politiką, nustatydama bendrus tikslus ir veiksmus, yra pagrindinė bendros informacijos teikimo vieta, leidybos, priežiūros ir koordinuojančioji institucija. Komisija jau daugiau nei tris dešimtmečius dirba siekdama saugoti Baltijos jūros aplinką, atsižvelgdama į aplinkosauginę, ekonominę ir socialinę Baltijos regiono specifiką ir ypatingą šios jūros jautrumą.

Galiausiai atkreiptinas dėmesys, kad Baltijos regiono valstybių glaudesniai bendradarbiavimui vis dėlto trukdo skirtingas valstybių ekonominio išsivystymo lygis ir bendro politinio susitarimo sutvirtinti Baltijos valstybių regioninę savimonę stoka [45, p. 24–25]. Šie skirtumai matomi ir toliau aptariamoje Baltijos jūros valstybių jūros erdvių reglamentavimo praktikoje.

Jūros erdvių reglamentavimas Baltijos jūros valstybių nacionalinėje teisėje

Danijos Karalystė yra viena iš valstybių, pasirinkusių atskirą jūros erdvių apibrėžimą, jų teisinio režimo ir kitų susijusių klausimų reglamentavimą konkrečioms jūros erdvėms skirtuose teisės aktuose. Taigi valstybėje galioja atskiri teisės aktai, skirti teritorinei jūrai [15], kontinentiniam šelfui [16], išskirtinei ekonominei zonai [13] bei

gretutinei zonai [14]. Tokį reglamentavimą būtų galima pavadinti „zoniniu“. Danijos jūros erdvių klausimus reglamentuojantiems įstatymams turi įtakos ir geografinės aplinkybės: būdama pusiau salyno valstybe, kuriai priklauso ir autonomiją turinčios Farerų ir Grenlandijos salos, jūros erdvių klausimus salų atžvilgiu Danija reglamentuoja joms skirtuose teisės aktuose (pvz., dėl teritorinės jūros delimitavimo arba dėl žvejybos zonos).

Minėti zoninio reglamentavimo įstatymai visų jūros erdvių režimo klausimų, žinoma, neapima, todėl greta jų galioja ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys kai kurias reikšmingiausias specifines sritis, pavyzdžiui, saugią laivybą, karo laivų įleidimą į Danijos teritorinę jūrą ir kt. Paminėtina, kad, be tradicinių jūros erdvių, Danija yra nustačiusi specialias zonas, pavyzdžiui, muitų, istorinę, archeologinę, ledlaužio paslaugų zonas, ir teisės aktuose reglamentavusi specialų jų režimą.

Apskritai Danijos jūros erdvių režimą reglamentuojantys teisės aktai pasižymi rūšių įvairove (įstatymai, karališkieji dekretai, dekretai, įsakai, nutarimai), tokių teisės aktų bei jų keitimų ir pildymų gausa. Todėl nestebina nuomonė, kad „pakankamai sudėtinga susidaryti bendrą išpūdį apie Danijos įstatymus, reglamentuojančius jūros erdves. Geriausias teisės ir politikos šaltinis Danijoje yra įstatymuose įkūnyta valstybės praktika“ [46, p. 97].

Estijos Respublikoje jūros erdvių reglamentavimas nepasižymi atskiroms jūros erdvėms skirtų teisės aktų gausa ar aiškiau sisteminiu zoniniu reglamentavimu. Jūros erdvių teisinio režimo klausimai daugiausia reglamentuojami kituose atskirų sričių

³ Visas pavadinimas yra Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos komisija. Svetainė internete: <http://www.helcom.fi/> [48].

įstatymuose (pvz., valstybės sienų), todėl tokį reglamentavimą būtų galima įvardyti „sritiniu“ arba „teminiu“, vis dėlto išskirtinės ekonominės zonos režimo reglamentavimas atskirame įstatyme leidžia pastebėti zoninio reglamentavimo požymių.

1993 m. Jūros erdvių ribų įstatymas [18] apibrėžia jame reglamentuojamą jūros zoną (angl. *maritime tract*) kaip su valstybės žemyno dalimi besiribojančią jūros dalį, priklausančią Estijos jurisdikcijai, nustatytiną remiantis 1958 m. Ženevos konvencija dėl teritorinės jūros ir gretutinės zonos ir Jūrų teisės konvencija. Toliau jame apibrėžiama 12 jūrmylių teritorinė jūra, vidaus vandenys ir išskirtinė ekonominė zona, iš esmės taip nustatomos tik šių erdvių ribų koordinatės.

Tik išskirtinės ekonominės zonos režimui reglamentuoti skirtas atskiras Ekonominės zonos įstatymas [19]. Jame pakankamai išsamiai reglamentuojami šios zonos režimo klausimai: Estijos suverenios teisės ir jurisdikcija joje, subjektų teisės ir apribojimai, jūrų moksliniai tyrimai, dirbtinių salų ir įvairių konstrukcijų statymas, laivų sulaikymas ir atsakomybė už pažeidimus ir kt.

Reikšmingų nuostatų yra ir 1994 m. Valstybės sienų įstatyme [17]: jis apibrėžia teritorinę jūrą, reglamentuoja taikų plaukimą, įplaukimą į teritorinius vandenis, uostus ir pan. Paminėtinas ir 1992 m. Vyriausybės sprendimas dėl laivų plaukimo per Estijos Respublikos teritorinę jūrą ir vidaus vandenis [20].

Vis dėlto pažymėtina, kad segmentiškumo, nesuderinamumo ir spragų jūros erdvių režimą reglamentuojančiuose Estijos teisės aktuose dar likę, iš dalies galbūt dėl

skuboto prisijungimo prie daugybės tarptautinių sutarčių po nepriklausomybės atkūrimo, dažnai Vyriausybės sprendimais, tačiau sienas keičiančius ir liečiančius įstatymus gali priimti tik Parlamentas, todėl prisijungimas prie kai kurių konvencijų gali sukelti atitikties Konstitucijai klausimų [43, p. 59]. Derybų dėl sienų jūroje metu taip pat akivaizdžios tapo Estijos įstatymų spragos, kaip ir tarptautinės teisės aiškinimo problemos. Iš dalies šių problemų priežastis buvo tarptautinės jūrų teisės specialistų stoka [43, p. 49].

Latvijos Respublikoje, panašiai kaip Estijoje, taip pat galima rasti sritinio reglamentavimo pavyzdžių, tačiau vis dėlto labiau zoninio reglamentavimo požymių.

Panašiai kaip kitose dviejose Baltijos valstybėse kaimynėse, t. y. Estijoje ir Lietuvoje, dalis jūros erdvių režimo klausimų reglamentuota įstatyme dėl valstybės sienų, būtent, 1994 m. Latvijos Respublikos valstybės sienos įstatyme [22], kuris apibrėžia teritorinius vandenis, vidaus vandenis, užsienio laivų įplaukimo į šiuos vandenis, uostus tvarką ir kt. Tačiau kontinentinio šelfo ir išskirtinės ekonominės zonos režimą reglamentuoja joms skirtas išsamus teisės aktas.

1993 m. Latvijos Respublikos įstatyme dėl kontinentinio šelfo ir išskirtinės ekonominės zonos (su 1998 m. pakeitimais) [21] apibrėžiamos šios jūros erdvės, pakankamai detalai reglamentuojamos Latvijos teisės jose ir jurisdikcija, fizinių ir juridinių asmenų veikla šiose zonose, įskaitant įvairių statinių ir įrenginių statymą, vamzdynų tiesimą, mokslinius jūrų tyrimus ir kitą veiklą, šios veiklos priežiūros mechanizmą, atsakomybę už pažeidimus ir kt.

Prieinama informacija suteikia pagrindo manyti, kad Jūrų teisės konvencija Latvijos teisėje vis dėlto dar įgyvendinta nevisiškai ir likę nacionalinio jūros erdvių reglamentavimo spragų. Iš dalies tokia padėtis susiklostė dėl valstybei būdingo tarptautinių jūrų teisės konvencijų nuostatų įgyvendinimo kaip tarptautinės paprotinės teisės normų [43, p. 63, 66].

Lenkijos Respublika išsiskiria tuo, kad visų jūros erdvių režimą yra reglamentavusi viename išsamiaje didelės apimties įstatyme.

1991 m. Lenkijos Respublikos jūros erdvių ir jūrų administravimo įstatyme [23] apibrėžiama Lenkijos vidaus vandenu, teritorinės jūros ir išskirtinės ekonominės zonos teisinė padėtis ir detalai reglamentuojama veikla šiose jūros erdvėse, taip pat nurodomos jūrų administravimo institucijos bei jų jurisdikcijos apimtis, asmenų atsakomybė už pažeidimus. Jame numatoma ir tam tikrų specialių zonų, pvz., navigacijos, žvejybos, nustatymas saugumo ar gynybos interesais teritorinėje jūroje bei tokių nesaugių zonų paskelbimo galimybė – už jos ribų (3 straipsnis). Apibrėžus teritorinę jūrą, įstatyme (II dalies 2 skyriuje) reglamentuojamas taikus plaukimas, reikalavimas jam ir jo sąlygos, baudžiamosios ir civilinės jurisdikcijos klausimai. Išskirtinėje ekonominėje zonoje įstatymas apibrėžia Lenkijos jurisdikciją ir teises, kitų valstybių teises šioje zonoje. Pabrėžtina, kad šiame teisės akte (4 skyriuje) taip pat pakankamai išsamiai reglamentuota dirbtinių salų, įrengimų, statinių statymas, kabelių ir vamzdynų tiesimas: leidimų išdavimas, saugumo zonų nustatymas, tokių darbų sąlygos, informacijos apie juos skelbimas

ir kt. Pažymėtina ir tai, kad detalieji reglamentuojami (5 skyriuje) ir moksliniai jūros tyrimai: leidimų išdavimo sąlygos ir tvarka užsienio ir Lenkijos asmenims, tyrimų nutraukimo pagrindai ir kt. Be kitų klausimų, įstatyme taip pat reglamentuojamas gamtos išteklių eksploatavimas; baudos laivų savininkams ir kitiems asmenims už įvairius pažeidimus, jų skyrimo, apskundimo tvarka, vykdymo užtikrinimo priemonės ir pan. Priėmus tokį išsamų įstatymą, jame neišvengiamai aptartas ir jo santykis su iki tol galiojusiais panašių reglamentavimo sričių teisės aktais, jie pakeisti ar panaikinti.

Rusijos Federacijoje atskiras jūros erdves apibrėžia ir jų režimą reglamentuojoms skirti teisės aktai. Reglamentavimo padėties specifika iš dalies yra ta, kad tebegalioja dalis pakeistų, išlikusių po Sovietų Sąjungos žlugimo teisės aktų.

1995 m. Rusijos Federacija priėmė svarbų daugelį klausimų apimančių Federalinį įstatymą dėl Rusijos Federacijos kontinentinio šelfo [26]. Įstatyme apibrėžiamas Rusijos Federacijos kontinentinis šelfas, suverenios teisės ir jurisdikcija kontinentinio šelfo atžvilgiu, nustatoma išimtinė valstybės jurisdikcija bei kontinentinio šelfo tyrimo ir eksploatavimo bei dirbtinių salų statymo ir naudojimo procedūros, taip pat įrengimų bei statinių, įskaitant saugumo zonas, apibrėžiama jurisdikcija ir dėl povandeninių kabelių ir vamzdynų tiesimo ir jų naudojimo, mokslinių jūros tyrimų, naudingųjų iškasenų bei gyvųjų išteklių apsaugos ir išsaugojimo, taip pat reglamentuojamas laidojimas jūroje, mokėjimai už įvairios veiklos jūroje leidimus, įstatymo nuostatų įgyvendinimo tvarka ir ginčų sprendimas.

Kiti du svarbūs įstatymai priimti 1998 metais: Rusijos Federacijos vidaus vandenų, teritorinės jūros ir gretutinės zonos įstatymas [25] ir Rusijos Federacijos išskirtinės ekonominės zonos įstatymas [24]. Pirmasis įstatymas nustato Rusijos Federacijos vidaus vandenų, teritorinės jūros ir gretutinės zonos statusą ir teisinį režimą, įskaitant Rusijos Federacijos teises šiose jūros erdvėse, o antrasis apibrėžia Rusijos Federacijos išskirtinės ekonominės zonos statusą, Rusijos suverenias teises ir jurisdikciją šioje zonoje.

Greta aptartų pagrindinių atskiroms jūros erdvėms skirtų įstatymų galioja ir kiti tam tikras jūros režimo sritis reglamentuojantys teisės aktai. Paminėtinas 1993 m. Rusijos Federacijos valstybės sienos įstatymas [27], kuriame yra nuostatų dėl komercinės, tyrimo, tikrinimo ir kitos veiklos Rusijos Federacijos teritorinėje jūroje vykdymo, užsienio laivų plaukimo, sienos apsaugos ir pan.

Suomijos Respublika – tai dar viena valstybė, priskirtina zoninio reglamentavimo valstybių grupei.

Suomijos teritorinę jūrą ir jos ribas apibrėžia dar 1956 m. Suomijos teritorinių vandenų delimitavimo įstatymas (pakeistas 1995 m.) [30], greta kurio priimtas 1995 m. Vyriausybės nutarimas dėl minėto įstatymo taikymo [31], daugiausia detalizuojantis bazinių taškų koordinatas.

Išskirtinei ekonominei zonai skirtas gana išsamus 2004 m. Suomijos išskirtinės ekonominės zonos įstatymas [28]. Įstatyme apibrėžiama ši jūros erdvė, Suomijos teisės ir jurisdikcija šioje zonoje, joje taikomi įstatymai, reglamentuojamas šios zonos eksploatavimas ir įvairių statinių

statymas joje, moksliniai jūrų tyrimai, jų sąlygos ir tvarka, nutraukimo ir sustabdymo pagrindai, taip pat baudžiamųjų įstatymų taikymas už pažeidimus, numatomos baudos, jų skyrimas (dažnai pateikiant nuorodą į kitus Suomijos įstatymus, pagal kuriuos bauda turi būti skirta) ir pan. Su Išskirtinės ekonominės zonos įstatymu susijęs 2004 m. Vyriausybės nutarimas dėl Suomijos išskirtinės ekonominės zonos [32], kuris apibrėžia šios zonos ribų taškų koordinatas, detalizuoja įstatyme reikalaujamo Vyriausybės sutikimo ir pranešimo jai dėl išskirtinės ekonominės zonos naudojimo, tyrimo ir statinių statymo joje reikalavimus.

Kontinentinio šelfo klausimus reglamentuoja 1965 m. įstatymas dėl kontinentinio šelfo [29], daugiausia apibrėžiantis kontinentinio šelfo tyrimo ir eksploatavimo sąlygas bei kitus susijusios veiklos klausimus.

Švedijos Karalystėje jūros erdves reglamentuojančių teisės aktų bazė panaši į padėtį Suomijoje.

Tradicškai Švedija, kaip ir kitos Skandinavijos valstybės, iš pradžių buvo nustačiusi 4 jūrmylių teritorinę jūrą, tačiau 1978 m. išplėtė ją iki 12 jūrmylių. Valstybėje galioja 1966 m. Švedijos teritorinių vandenų įstatymas (su 1978 m. ir 1979 m. pakeitimais) [34]. Su juo susijęs 1966 m. Karališkasis pranešimas dėl Švedijos teritorinių vandenų matavimo nuostatų [37], tikslinantis atitinkamus taškus.

1992 m. priimtas Švedijos ekonominės zonos įstatymas [33] ir ordonansas [36], apibrėžiantis šios zonos ribas. Įstatyme apibrėžta Švedijos išskirtinė ekonominė zona, reglamentuoti moksliniai jūros tyri-

mai, įvairi veikla šioje zonoje, atsakomybė už pažeidimus, ypač pabrėžiant aplinkos apsaugos reikalavimą, kurio reikšmė Skandinavijos šalyse išskirtinė.

Kontinentiniam šelfui skirtas 1966 m. kontinentinio šelfo įstatymas [35]. Jis apibrėžia kontinentinį šelfą, reglamentuoja jo naudojimą, išteklių eksploatavimą, nustato atsakomybės už pažeidimus pagrindus ir kt. Su įstatymu susijusi Proklamacija dėl minėto įstatymo taikymo [38], nustatanti priežiūros instituciją, reglamentuojanti su leidimais veiklai šelfe susijusius klausimus.

Gretutinės zonos Švedija nėra nustatčiusi. Pasiūlymas dėl gretutinės zonos nustatymo buvo pateiktas 1966 m. vis didėjant kontrabandai iš Rusijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos, tačiau priimtas nebuvo [44, p. 324].

Vokietijos Federacinėje Respublikoje, kaip manytina pagal prieinamą informaciją, išsamių ir detalių kiekvienai jūros erdvei skirtų įstatymų ir aiškaus jūros erdvių režimo reglamentavimo vis dėlto nėra, o esamas reguliavimas gana specifinis.

Prisijungusi prie Jūrų teisės konvencijos 1994 m., Vokietijos Vyriausybė tais pačiais metais nuo 1995 m. išplėtė Vokietijos teritorinės jūros išorinę ribą nuo 3 iki 12 jūrmylių [41], tačiau Baltijos jūroje ne iki maksimalaus galimo pločio, o iki tam tikros geografinėmis koordinatėmis apibrėžtos ribos [44, p. 257]. 1994 m. proklamacija [40] Vokietija nustatė išskirtinę ekonominę zoną Šiaurės jūroje ir Baltijos jūroje. Deklaraciją dėl kontinentinio šelfo Vokietija priėmė dar 1964 m. [42], kai atsižvelgdama į 1958 m. Ženevos konvencijos dėl kontinentinio šelfo [3] ratifikavimą, o ir valstybių praktiką, nustatė, kad kontinenti-

nio šelfo ir jo gelmių tyrimą bei eksploatavimą 200 metrų gylyje už teritorinės jūros ir šalia Vokietijos pakrantės laiko išskirtine Vokietijos teise ir kad be atsakingų institucijų leidimo veikla bus laikoma neteisėta. 1964 m. buvo priimtas Laikino teisių į kontinentinį šelfą apibrėžimo įstatymas, 1974 m. pakeistas jau išsamiau teisės aktu [39], kuriame, be kitų nuostatų, numatyta, kad gamtos ištekliams tirti, gavybai ir susijusiai veiklai, taip pat dujotiekiams tiesti ir eksploatuoti reikalingas leidimas, ir reglamentuota jo išdavimo tvarka ir susiję klausimai.

Jūros erdvių režimo reglamentavimas Lietuvoje: pagrindiniai aspektai

Lietuvos jūros erdvių teisinio režimo ir susijusių jūrų teisės klausimų reglamentavimo padėčiai neabejotinai turėjo įtakos tai, kad valstybei, 1990 m. atkūrusiai savo nepriklausomybę, teko iš naujo kurti ir tvarkyti teisinę bazę, spręsti ypač sienų delimitavimo ir kitus jūrų teisės klausimus, neturint gilių jūrinės valstybės tradicijų, pakankamai jūrų teisės specialistų, patirties, praktikos, tęstinumo.

Pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais Lietuva jau žengė pirmus derybų dėl jūros erdvių delimitavimo su valstybėmis kaimynėmis žingsnius, nors tada dar tik buvo sprendžiami komisijų sienoms delimituoti ir demarkuoti klausimai, prasidėjo pirmieji derybų šalių susitikimai. Vyriausybės 1992 m. sausio 10 d. potvarkiu [12] Lietuva prisijungė prie 1958 m. Ženevos konvencijos dėl teritorinės jūros ir gretutinės zonos [2]. Vyriausybė juo taip

pat skubėjo išspręsti užsienio karo laivų plaukimo abipusiškumo principo pagrindu klausimą (numatė, kad valstybėms, nustatčiusiems užsienio kariniams laivams taikaus praplaukimo teisę tik turint leidimą, Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje šių valstybių kariniams laivams nustatoma tokia pat taikaus praplaukimo teisė). Naujos 1992 m. priimtose Lietuvos Respublikos Konstitucijos [4] 47 straipsnyje teigiama, kad Lietuvos Respublikai priklauso išimtinės teisės į oro erdvę virš jos teritorijos, jos kontinentinį šelfą bei ekonominę zoną Baltijos jūroje. Tokie buvo keli ryškesni jūros erdvių reglamentavimo kūrimo pradžios aspektai Lietuvoje pirmaisiais nepriklausomybę atkūrusios valstybės metais, kurio segmentiškumo ir nenuoseklumo požymių likę ir dabartinėje jūros erdvių klausimus reglamentuojančių įstatymų bazėje.

Per devyniolika atkurtos nepriklausomybės metų jūros erdvių režimo ir susijusių klausimų reglamentavimas Lietuvoje plėtėsi ir tobulėjo. Lietuvos jūros erdvių delimitavimo procesas šiandien beveik baigtas, Lietuva tapo pagrindinių jūrų teisės organizacijų (pvz., Helsinkio komisijos, Tarptautinės jūrų organizacijos ir kt.) nare. Esminės įtakos aptariamam teisiniui reglamentavimui turėjo prisijungimas prie Jūrų teisės konvencijos 2003 m., pareiklavęs imtis tam tikrų veiksmų, įskaitant nacionalinės teisės aktų bazės atžvilgiu.

Vienas iš pagrindinių su Konvencijos įgyvendinimu susijusių teisės aktų yra 2004 m. gruodžio 6 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros, gretutinės zonos, išskirtinės ekonominės zonos ir kontinentinio šelfo ribų patvirtinimo ir pa-

vedimo ministerijoms ir Vyriausybės įstaigoms parengti reikiamus teisės aktus“ [10]. Juo Vyriausybė patvirtino Lietuvos teritorinės jūros, gretutinės zonos, išskirtinės ekonominės zonos ir kontinentinio šelfo ribų koordinatas bei pavedė ministerijoms ir Vyriausybės įstaigoms parengti reikiamus teisės aktus, kuriais būtų suformuota darni įstatymų ir kitų teisės aktų sistema. Atitinkamoms ministerijoms buvo pavesta iki 2005 m. kovo 31 d. nustatyti poreikį ir prireikus parengti įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, kuriais būtų įgyvendintos tarptautinės teisės normos Lietuvos jūros erdvėse ir suformuota vientisa teisinė sistema nuo pažeidimų prevencijos iki administracinės ar baudžiamosios atsakomybės. Šiandien tenka pripažinti, kad, nepaisant aiškių nutarime nustatytų įpareigojimų, daugumos išvardytų teisės aktų poreikis nebuvo nustatytas ir nemažai jų iki šiol vis dar nepriimti.

Nesunku pastebėti, kad Lietuvoje akivaizdžiai nėra atskirų išsamių teisės aktų, skirtų kiekvienai jūros erdvei, jos teisiniui režimui ir susijusiems jo aspektams detaliai reglamentuoti. Pavyzdžiui, neturime įstatymo dėl kontinentinio šelfo, ekonominės zonos ar kitų jūros erdvių, kaip ir išsamaus zoninio reglamentavimo, o atskiri jūros erdvių režimo aspektai ir susiję jūrų teisės klausimai reglamentuoti kituose atskirų sričių įstatymuose (pvz., Jūros aplinkos apsaugos įstatyme). Kalbant apie nagrinėjamai temai reikšmingų „sritinio“ reglamentavimo Lietuvos teisės aktų nuostatas, toliau aptariami keli pagrindiniai įstatymai.

Lietuvos valstybės sienų ir jų apsaugos įstatyme [5] apibrėžtos teritorinės jūros,

vidaus vandenių, gretutinės zonos sąvokos, įtvirtinta užsienio laivų taikaus plaukimo teritorine jūra teisė, taip pat reikalavimai bei draudimai teritorine jūra, į Lietuvos uostus ar iš jų plaukiantiems laivams, apibrėžti Valstybės sienos apsaugos tarnybos įgaliojimai minėtų draudimų nesilaikant, pasienio teisinis režimas teritorinėje jūroje, Kuršių marių bei kituose vidaus vandenyse ir kt.

Kita reikšmingų nuostatų grupė yra Jūros aplinkos apsaugos įstatyme [7]. Įstatymas nustato ne tik jūros aplinkos apsaugos pagrindinius principus ir priemones, bet ir asmenų, kurie verčiasi ūkine veikla, turinčia ar galinčia turėti tiesioginės ar netiesioginės įtakos jūros aplinkai, teises ir pareigas, yra plačios taikymo srities subjektų atžvilgiu. Išskirtinas įstatymo IX skirsnis „Kitos veiklos valdymas jūros rajone“, kurio nuostatos iš dalies apima ir mokslinius jūrų tyrimus, ūkinės veiklos reglamentavimą jūros rajone, tačiau jis nepakankamai išsamus. Įstatyme (45 straipsnyje) pateikiama nuoroda į Aplinkos apsaugos [9], Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo [8] įstatymus, kaip papildančius gamtos išteklių apsaugos ir naudojimo bei kitos veiklos jūros rajone reglamentavimą. Atkreiptinas dėmesys, kad aptariamame įstatyme apibrėžiama jūros rajono sąvoka neapima kontinentinio šelfo⁴.

Aptarti visus jūros erdvių režimo reglamentavimo Lietuvos teisės aktuose klausimus, kaip minėta, nėra šio straipsnio tikslas, tačiau dar išskirtina viena iš reikšmingiausių sričių – navigacija – ir paminėtinas

⁴ Jūros rajonas – tai Lietuvos Respublikos vidaus vandenys, teritorinė jūra ir išskirtinė ekonominė zona (3 straipsnio 9 punktas).

gana išsamus Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymas [6]. Jame nustatyti saugios laivybos reikalavimai laivams, plaukiojantiems su Lietuvos valstybės vėliava, bei užsienio laivams, įplaukiantiems į Lietuvos Respublikos jūrų uostus, taip pat reglamentuojama saugios laivybos valstybinė priežiūra ir administravimas, žmonių paieška ir gelbėjimas, laivų avarijų tyrimas, paskendusio turto iškėlimas bei atsakomybė už saugios laivybos reikalavimų nevykdymą.

Iš visų Lietuvos jūros erdvių teritorinės jūros režimas sulaukęs turbūt didžiausio dėmesio: Lietuvos teritorinės jūros apsaugos politika ir praktika siekiama užtikrinti valstybės suverenitetą ir ginti jos interesus jūroje [11]. Lietuvos vidaus vandenių, teritorinės jūros ir išskirtinės ekonominės zonos klausimų reglamentavimas Lietuvos teisės aktuose dažnai sujungiamas „jūros rajono“ sąvoka, o kontinentinio šelfo ir gretutinės zonos klausimų sprendimas gana skurdus. Nuostatų dėl pagrindinių gretutinės zonos režimo aspektų yra Valstybės sienos įstatyme, o štai, pavyzdžiui, kontinentinio šelfo atžvilgiu reglamentavimas nepakankamas arba jo apskritai nėra (pvz., dėl įrenginių, dirbtinių salų, statinių statymo, eksploatavimo, naudojimo, kabelių ir vamzdynų tiesimo sąlygų ir kitos veiklos kontinentiniame šelfe).

Išvados

Apžvelgus jūros erdvių režimo reglamentavimą Baltijos valstybių nacionalinėje teisėje, galima išskirti dvejopą reglamentavimą: kai kiekvienai jūros erdvei apibrėžti ir jos teisiniam režimui ar jo pagrindams

nustatyti skiriamas atskiras įstatymas: tokį reglamentavimą galima pavadinti „zoniiniu“; ir kai valstybėje tam tikrus jūros erdvių teisinio režimo aspektus (pvz., teritorinės jūros klausimus) reglamentuojančios nuostatos įterpiamos į kitų sričių įstatymus (pvz., valstybės sienų, jūros aplinkos apsaugos), kuri būtų galima įvardyti „sritiniu“ arba „teminiu“ reglamentavimu.

Zoninį reglamentavimą pasirinkusiose valstybėse jūros erdvių teisinio režimo klausimai dažniausiai reglamentuojami gana detalai ir išsamiai konkrečiai jūros erdvei (erdvėms) skirtame teisės akte (teisės aktuose). Toks reglamentavimas dažnai apima kiekvieną konkrečios jūros erdvės teisinio režimo aspektą, įskaitant įvairios veiklos konkrečioje jūros erdvėje sąlygas ir tvarką, jurisdikcijos klausimus, atsakingas įgyvendinančias institucijas, atsakomybę už pažeidimus. Nors zonis reglamentavimas savaime neužtikrina jo išsamumo, vis dėlto valstybėse, kuriose galioja sritis reglamentavimas arba yra jo požymių, jūros erdvių teisinio režimo klausimai dažnai reglamentuojami nepakankamai išsamiai, nes tokios nuostatos „išsibarsčiusios“ po atskirus kitų sričių teisės aktus ir dėl to pasitaiko spragų, prieštaravimų, nenuoseklumo, trūksta tokių teisės aktų darnos, ne visada aiški jų hierarchija.

Beveik visos Baltijos jūros pakrantės valstybės, išskyrus Lietuvą, pasirinko zoninį reglamentavimą arba bent yra jo požymių. Zonis reglamentavimas ryškus Danijoje, Suomijoje ir Švedijoje, taip pat jam

gali būti priskirta Rusija, Lenkija, Latvija, iš dalies ir Estija.

Lietuvoje nesant specialių jūros erdvių režimui reglamentuoti skirtų įstatymų, atskiros nuostatos įterptos į kitų sričių teisės aktus, pavyzdžiui, Valstybės sienos įstatymą, Jūros aplinkos apsaugos įstatymą ir kitus. Dažnai juose režimo reglamentavimas sujungiamas jūros rajono sąvoka, apimančia vidaus vandenis, teritorinę jūrą ir išskirtinę ekonominę zoną.

Esančiam jūros erdvių reglamentavimui Lietuvoje turėjo įtakos prisijungimas prie Jūrų teisės konvencijos, kuris ypač išryškino trūkstamų teisės aktų priėmimo poreikį. Vis dėlto ir šiandien dalis Konvencijai įgyvendinti reikalingų teisės normų dar nėra priimta (ypač kontinentinio šelfo atžvilgiu).

Galiausiai apibendrintina, kad nors kai kurios Lietuvos jūros erdvių režimo sritys (pvz., teritorinės jūros režimas, saugi laivyba, aplinkos apsauga) sulaukė pakankamo dėmesio, vis dėlto kitose srityse pasitaiko išlikusio segmentiškumo, nenuoseklumo, trūksta aiškumo ir darnos, yra reglamentavimo spragų. Todėl, autorės nuomone, esant tokiai teisinei bazei, svarstyтина atskiro pamatinio įstatymo, kuris apibrėžtų Lietuvos jūros erdves ir sukonkretintų jų teisinį režimą ar jo pagrindus bei užpildytų spragas, poreikis arba kitokio esamo reglamentavimo tobulinimo papildant ar koreguojant atitinkamus galiojančius teisės aktus galimybė.

LITERATŪRA

Norminiai teisės aktai

Tarptautinės teisės aktai:

1. 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija // Valstybės žinios. 2003, Nr. 107-4786.
2. 1958 m. Konvencija dėl teritorinės jūros ir gretutinės zonos // Valstybės žinios. 2002, Nr. 40-1472.
3. 1958 m. Konvencija dėl kontinentinio šelfo [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.intfish.net/treaties/genevac.htm>>

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

4. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
5. Lietuvos Respublikos valstybės sienų ir jų apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 42-1192.
6. Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 75-2264.
7. Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 108-2731.
8. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 82-1965.
9. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-57.
10. 2004 m. gruodžio 6 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros, gretutinės zonos, išskirtinės ekonominės zonos ir kontinentinio šelfo ribų patvirtinimo ir pavedimo ministerijoms ir Vyriausybės įstaigoms parengti reikiamus teisės aktus“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 177-6573.
11. Lietuvos Respublikos valstybės sienos jūroje ir teritorinės jūros apsaugos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 816 // Valstybės žinios. 1995, Nr. 49-1213.
12. 1992 m. sausio 10 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės potvarkis Nr. 24P „Dėl prisijungimo prie 1958 m. Ženevos konvencijos dėl teritorinės jūros ir gretutinės zonos“ [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6844&p_query=&p_tr2=>>

Danijos Karalystės teisės aktai:

13. Act No 411 of 22 May 2006 on the Exclusive Economic Zone [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DNK_1996_Act.pdf>

14. Act of 24 June 2005 on the Contiguous Zone // Law of the Sea Bulletin, Nr. 58, p.17. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/los_bult.htm>
15. Act No 200 of 7 April 1999 on the Delimitation of the Territorial Sea [interaktyvus] Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DNK_1999_Act.pdf>
16. Act No 259 of June 1971 concerning the Continental Shelf (su pakeitimais) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DNK_1971_Act.pdf>

Estijos Respublikos teisės aktai:

17. Act of 1994 June 30 on the State Borders [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?tyyp=SITE_ALL&ptyyp=I&m=000&query=Border+Guard+Act&nups.x=23&nups.y=13>
18. Law of 10 March 1993 on the Boundaries of the Maritime Tract [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/EST_1993_Law.pdf>
19. Act of 1993 January 28 on the Economic Zone [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.legaltext.ee/text/en/V00084.htm>>
20. Decision of the Government of the Estonian Republic on Navigation of Ships through the Territorial Sea and the Internal Waters of the Estonian Republic [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/EST_1992_Decision.pdf>

Latvijos Respublikos teisės aktai:

21. Law of 2 February 1993 on Continental Shelf and Exclusive Economic Zone of Latvia [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.ttc.lv/export/sites/default/docs/LRTA/Likumi/On_the_Continental_Shelf_and_Exclusive_Economic_Zone_of_LR.doc>
22. State Border Law of the Republic of Latvia, 27 October 1994 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://soderkopings.org.ua/page11261.html>>

Lenkijos Respublikos teisės aktai:

23. Act of 21 March 1991 concerning the Maritime Areas of the Polish Republic and the Marine Administration [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/POL_1991_Act.pdf>

Rusijos Federacijos teisės aktai:

24. Federal Act of 2 December 1998 on the Exclusive Economic Zone of the Russian Federation [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/RUS_1998_Act_EZ.pdf>
25. Federal Act of 17 July 1998 on the Internal Maritime Waters, Territorial Sea and Contiguous Zone of the Russian Federation [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/RUS_1998_Act_TS.pdf>
26. Federal Law of 25 October 1995 on the Continental Shelf of the Russian Federation [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/RUS_1995_Law.pdf>
27. Act of 1 April 1993 on the State Border of the Russian Federation [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/RUS_1993_Act.pdf>

Suomijos Respublikos teisės aktai:

28. Act of 26 November 2004 on the Exclusive Economic Zone of Finland [interaktyvus]. // Law of the Sea Bulletin, Nr. 57, p. 106. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/LOSBulletins/bulletinpdf/bulletin57e.pdf>
29. Law No 149 of 5 March 1965 concerning the Continental Shelf [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/FIN_1965_Law.pdf>
30. Act No. 463 of 18 August 1956 on the Delimitation of the Territorial Waters of Finland [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/FIN_1956_Act.pdf>
31. Government Decree No 993 of 31 July 1995 on the Application of the Act on the Delimitation of

the Territorial Waters of Finland [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/FIN_1995_Decree.pdf>

32. Government Decree of 2 December 2004 on the Exclusive Economic Zone of Finland // Law of the Sea Bulletin, 57, p. 111. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/LOSBulletins/bulletinpdf/bulletin57e.pdf>

Švedijos Karalystės teisės aktai:

33. Act of 3 December 1992 on Sweden's Economic Zone [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SWE_1992_Act.pdf>
34. Act of 3 June 1966 concerning the Territorial Waters of Sweden (su pakeitimais) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SWE_1979_Act.pdf>
35. Act No 314 of 3 June 1966 concerning the Continental Shelf [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SWE_1966_Act.pdf>
36. Ordinance of 3 December 1992 on Sweden's Exclusive Economic Zone [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SWE_1992_Ordinance.pdf>
37. Royal Notice No 375 of 3 June 1966 containing Regulations on the Measurement of the Territorial Waters of Sweden [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SWE_1966_Notice.pdf>
38. Proclamation No 1966/315 of 1 July 1966 concerning the Application of the Act on the Continental Shelf [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/SWE_1966_Proclamation315.pdf>

Vokietijos Respublikos teisės aktai:

39. Act of 24 July 1964 on Provisional Determination of Rights Relating to the Continental Shelf (su pakeitimais) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.un.org/Depts/los/>

LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DEU_1974_Act.pdf>

40. Proclamation of 25 November 1994 concerning the Establishment of an Exclusive Economic Zone of the Federal Republic of Germany in the North Sea and in the Baltic Sea [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/deu_1994_eez_proclamation.pdf>
41. Proclamation of 11 November 1994 concerning the Extension of the Breadth of the German Territorial Sea [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/deu_1994_territorial_proclamation.pdf>
42. Declaration by the Federal Government of 20 January 1964 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DEU_1964_Declaration.pdf>

Specialioji ir kita literatūra

43. Franckx E., Pauwels A. Vessel-Source Pollution and Coastal State Jurisdiction in the South-Eastern Baltic Sea, Maklu Publischers, Antwerp/Apeldoorn: Maklu Publischers, 2006.
44. Franckx E. Vessel-Source Pollution and Coastal State Jurisdiction. Hague, the Netherlands: Kluwer Law International, 2001.
45. Fritzmaurice M. International Legal Problems of the Environmental Protection of the Baltic Sea. Boston: Kluwer Law International, 1992.
46. Treves T., Pineschi L. The Law of the Sea: the European Union and its Member States. Hague/Boston/London: Martinus Nijhoff Publishers, 1997.
47. Maritime space: maritime zones and maritime delimitation. State practice on the internet [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/europe.htm>>
48. Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos komisijos svetainė internete: <<http://www.helcom.fi/>>

LEGAL CHARACTERISTICS OF THE REGULATION OF MARITIME ZONES IN THE BALTIC REGION COUNTRIES

Indrė Isokaitė

S u m m a r y

The Article deals with the regulation of maritime zones in the Baltic Sea States and in this context the regulation in Lithuania is being assessed. Attention is being drawn to the commonness of the problems and challenges of the Baltic Sea States as bordering a semi-enclosed sea, as well as importance of their cooperation and possible similarities of the regulation in national levels. The legal analysis allows the author to identify twofold regulation: “zone-based”, where each maritime zone is defined and its legal regime established in separate specific laws, and “field-based” (“topic-based”), where the provisions on the different aspects of the legal regime of maritime zones are incorporated in the laws of other fields. Notice is taken to the fact that nearly all Baltic Sea States, except Lithuania, have chosen zone-based

regulation of maritime zones, although in some of them there are also marks of field-based regulation. Zone-based regulation provides for a greater opportunity to ensure a systematic, integrated, exhaustive and detail regulation of the legal regime of maritime zones. As in Lithuania there are no special laws designated for different maritime zones, separate provisions on the legal regime of maritime zones are incorporated in the legal acts of other fields. Such regulation is considered by the author as not exhaustive and therefore she expresses opinion suggesting considering a need of enacting a separate underlying law that would concretize the legal regime of the Lithuanian maritime zones and fill in gaps or a possibility of otherwise improving current regulation by supplementing or revising existing legislation.

Įteikta 2009 m. gegužės 20 d.

Priimta publikuoti 2009 m. rugėjo 9 d.